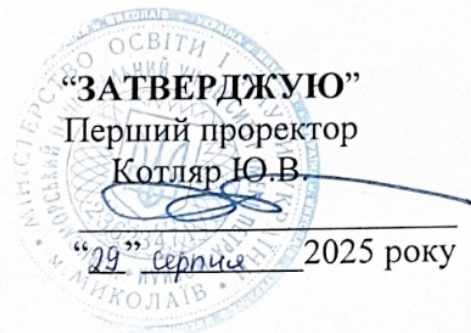

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ РЕЛІГІЇ

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Розробник

Олександр ТРИГУБ

Завідувач кафедри розробника

Олександр ШЕВЧУК

Завідувач кафедри спеціальності

Олександр ШЕВЧУК

Гарант освітньої програми

Ірина ГАБРО

Декан факультету /директор інституту (до якого відносяться спеціальності)

Анастасія ХМЕЛЬ

Начальник НМВ

Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Історія релігії	
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини» / С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»/ С 3 Міжнародні відносини	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)	
Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)	
Статус дисципліни	нормативна	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2025-2026	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	4	---
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	16	---
	16	---
	---	---
	58	---
Відсоток аудиторного навантаження	36%	---
Мова викладання	українська	---
Форма проміжного контролю (якщо є)		---
Форма підсумкового контролю	екзамен – 4й семестр	---

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Нормативно-навчальна дисципліна «Історія релігії» є базовою загально-орієнтованою дисципліною освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» із спеціальності 291 – «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації»/СЗ “Міжнародні відносини” і має за мету ознайомити студентів відповідної спеціалізації із основними поняттями та ключовими проблемами теорії релігії та релігійних вчень і практики релігійних організацій, а також надати їм початкові знання, вміння та навички роботи у державних органах у сфері реалізації роботи з питань конфесій, надавши знання з правової основи їх діяльності в Україні.

Актуалізація вивчення даної дисципліни на сьогодні підтверджується і тим, що на сучасному етапі історії нашої країни особливе місце серед соціальних, історичних і психологічних факторів національно-духовного відродження займає фактор релігійний. В Україні, по суті, розпочався і триває новий етап розвитку релігійних конфесій. Він породив безліч проблем, пов'язаних з нормалізацією релігійного життя, пошуками шляхів урегулювання міжцерковних відносин, зокрема подолання гострих і болючих міжконфесійних конфліктів на основі конституційних положень принципу свободи совісті й відповідного законодавства про правове регулювання діяльності релігійних організацій.

Не останнє місце релігійний фактор займає й у міжнародному житті. Загострення локальних конфліктів в Ірландії, на Балканському півострові, посилення ролі ісламського фундаменталізму в сучасному світі тощо породжують необхідність вивчення релігійної складової у міжнародних відносинах, її доктринальної та практичної складових.

Правильне орієнтування навколо релігійно-церковних питань як доктринального, так і практичного характеру – необхідна умова гуманітарної освіченості фахівця будь-якого профілю, він повинен мати уявлення про духовну спадщину людства, загальнолюдські цінності, зосередженні у вченнях світових релігій.

Також «Історія релігії», як самостійна галузь знань і дисципліна, покликана підвищити рівень гуманітарної освіти, особливо морального виховання особистості через розкриття історії і сутності релігії, її місця у системі духовної культури, у житті суспільства взагалі.

Мета курсу пов'язана з усвідомленням потреби більш об'єктивного підходу до змісту релігії та її ролі у суспільстві, подолання багатьох забобонів у ставленні до релігії та церкви, пов'язаних з кількадесятирічним пануванням державного атеїзму. Курс також має на меті дати характеристику релігій, які поширені на території України, ознайомити із сутністю, місцем та їх роллю в історичному розвитку людства у цілому й окремих народів, суспільними функціями та значенням для духовної культури. Особлива увага звертається на роль релігії у міжнародних відносинах як в історичній ретроспективі, так і у сучасності.

Основні завдання дисципліни:

- виробити у студентів вміння творчого підходу до проблеми вивчення історії релігії, здатність до аналізу й узагальнення, толерантному сприйняттю релігій;
- дати знання про походження й формування релігії, її первісні форми і ролі в становленні людини і суспільства; про родоплемінні, етнічні і світові релігії, їх подібності і відмінності; про екуменічний рух й інші сучасні тенденції розвитку релігії, про релігії сучасності.

Об'єктом вивчення початкової дисципліни «Історія релігії» є розвиток релігійних вчень в історичній ретроспективі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія релігії» є релігійні вчення, релігійні системи, роль релігії у суспільних відносинах, у тому числі й у міжнародних відносинах.

Очікувані результати навчання.

Студент повинен знати:

- основні проблемно-теоретичні питання курсу в їх історичній перспективі;
- історичну хронологію у сфері розвитку релігій;
- особливості релігії у суспільній еволюції, форми й типи віровчень;

- основні факти, дати, події історії релігій, імена релігійних діячів і вчителів, засновників релігій;
- роль релігійних вірувань у політичному житті країн, як в історичному аспекті, так і на сучасному етапі.

Студент повинен вміти:

- демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо сутності та історичного розвитку релігій, взаємовідносин релігійного феномену та зовнішньої політики держав і міжнародних відносин як в історичній ретроспективі, так і на сучасному етапі;
- вільно оперувати основними історико-релігійними поняттями, категоріями та набутими історичними фактами для підтвердження основних теоретичних узагальнень;
- вільно орієнтуватися й самостійно аналізувати літературу з «Історії релігії»;
- виражати й обґрунтовувати свою позицію з питань «Історії релігії», ціннісного ставлення до релігійних систем сучасності;
- вести наукову дискусію, відстоювати й аргументувати свою точку зору;
- застосовувати набуті знання для аналізу сучасного стану релігійного фактору у міжнародних відносинах;
- сформувати толерантну точку зору стосовно різних релігійних поглядів.

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 2, ЗК 3, ЗК 8, ЗК 13, ЗК 15

- (ЗК 2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя;
- (ЗК 3) Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- (ЗК 8) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- (ЗК 13) Здатність бути критичним і самокритичним;
- (ЗК 15) Здатність до міждисциплінарної взаємодії, налагодження та здійснення комунікаційної діяльності із зовнішнім середовищем, спілкування з експертами з інших галузей.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК 9, СК 11, СК 15

- (СК 9) Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем;
- (СК 11) Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними;
- (СК 15) Знання міжнародної конфліктології та теорії ведення переговорів.

Результати навчання (РН): РН 6, РН 13

- (РН 6) Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;
- (РН 13) Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Предмет і структура «Історії релігій». Релігія як суспільне явище	4	-	6
2	Первісні форми релігій	2	-	4
3	Ранньонаціональні релігії	-	2	4
4	Пізньюонаціональні релігії	2	-	4
5	Нетрадиційні релігії та культи	2	2	6
6	Вільнодумство як елемент і продукт духовної культури	-	2	4
7	Священні книги: загальна характеристика	-	2	4
8	Світові релігії	6	-	10
9	Релігії в Україні: історія та сучасність	-	2	4
10	Державно-церковні відносини: історія та сучасність	-	2	4
11	Релігія у міжнародних відносинах: історія та сучасність	-	4	8
	Всього за курсом	16	16	58

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план (зміст)
Тема 1. Предмет і структура «Історії релігій». Релігія як суспільне явище	
1.	Лекція 1.1. Предмет і структура «Історії релігій». Основні теорії походження релігії. Особливості «Історії релігій» як науки та навчальної дисципліни; релігія як історичний тип світогляду та суспільної свідомості; міфологія та філософія як специфічні форми сприйняття світу; структура «Історії релігій»: соціологія, психологія, географія, антропологія, культурологія та футурологія релігії; основні концепції походження релігії: - матеріалістична (Епікур, Тит Лукрецій Кар, Демокрит, К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін); - ідеалістична: об'єктивно-ідеалістична та суб'єктивно-ідеалістична (Фрідріх Шлейєрмахер, У. Джемс, Гордон Олпорт); - натуралістична (Зигмунд Фрейд, Еріх Фром); соціологічна (Макс Вебер, Е. Дюркгейм).
2.	Лекція 1.2. Релігія як суспільне явище. Сутність і походження релігії; богословська та сучасна наукова концепції; специфіка релігійної віри; коли і як зароджується релігія; структура релігії: - релігійна психологія; - релігійна ідеологія; - релігійний культ; - релігійні організації. Функції релігії та її роль у житті суспільства. Релігія та культура.
3.	Тема 2. Первісні форми релігій Загальна характеристика первісних форм релігій. Теорії виникнення релігій у первісному суспільстві. Характеристика основних форм релігійних вірувань первісного суспільства: магія, анімізм, фетишизм, тотемізм, землеробський культ, шаманізм. Залишки первісних культів у релігійних системах сучасності.
4.	Тема 3. Пізньонаціональні релігії <i>Пізні національні релігії: загальна характеристика</i> та історичні умови виникнення. Національні релігії Індії: індуїзм, джайнізм, сикхізм. Релігія єврейського народу: іудаїзм та його головні течії (каббала, сіонізм, хасидизм). Релігії Стародавнього Китаю: конфуціанство та даосизм. Релігія стародавнього Ірану: зороастризм Національна релігія Японії – Синто. - особливості віровчення, культу, організації, основні напрямки та їх характеристика.
Тема 4. Світові релігії	
5.	Лекція 6.1. Характеристика основних гілок християнства. Християнство та його напрямки. Історія появи християнства. Життя та діяльність

	Ісуса. Розкол у православ'ї 1054 р. та Реформація в Європі XVI ст. Виникнення головних напрямків протестантизму. Основні положення віровчення та ідеології християнства. Історія Ісуса Навина: міф чи реальність. Зміст священної книги – Біблії Характеристика, поширення й особливості кожної гілки християнства: православ'я, католицизм, протестантизм (лютеранство, кальвінізм, англіканство, конгрегаціоналізм тощо). Сутність релігійного вчення, відмінності віровчення, протестантські лідери та їх ідеї. Християнство у сучасному світі та його роль у різних сферах життя людини.
6.	Лекція 6.2. Іслам. Виникнення ісламу. Легенда про Мухамеда. Поширення ісламу на азійському континенті. Особливості віровчення, моралі та культу ісламу. Течії ісламу та їх загальна характеристика. Іслам і політика.
7.	Лекція 6.3. Буддизм і ламаїзм. Виникнення буддизму та легенда про Сіддхартху Гаутаму (Будду). Поширення буддизму та його зв'язок з культурою та мораллю індійського народу. Сутність буддистського вчення та його зв'язок з індуїзмом. Течії буддизму – хінаяна та махаяна: спільне та відмінне. Ламаїзм: загальна характеристика.
8.	Тема 5. Нетрадиційні релігії та культу Поняття, особливості та різновиди нетрадиційних релігій. Неохристиянські об'єднання: Церква об'єднання (муніти), Церква єдиної віри Віссаріона, Церква Воскресаючої Богородиці. Саєнтологічні об'єднання: Р.Л. Хаббард та «Діанетика», «Біле братство». Неоорієнталістські об'єднання: Харе Крішна, Трансцендентальна медитація. Теософія. «Аум Сенрикьо». Окультизм. Сатанізм і Церква сатани.

4.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1.	Тема 1. Релігійні системи стародавніх цивілізацій 1. Релігії Стародавнього Єгипту. 2. Релігія Стародавньої Індії. 3. Релігії народів Дворіччя. 4. Давньогрецька релігія. 5. Релігія Стародавнього Риму.
2.	Тема 2. Священні книги: загальна характеристика 1. Біблія: Старий та Новий Заповіти. 2. Коран. Його головні ідеї та їх місце в культурі ісламського світу. 3. Трипітака. 4. Авеста. 5. Талмуд. Історія складання.
3.	Тема 3. Нетрадиційні релігії та культу 1. Поняття, особливості та різновиди нетрадиційних релігій. 2. Неохристиянські об'єднання: 1. Церква об'єднання (муніти); 2. Церква єдиної віри Віссаріона; 3. Церква Воскресаючої Богородиці. 3. Саєнтологічні об'єднання: 1. Р.Л. Хаббард та «Діанетика»; 2. «Біле братство»; 4. Неоорієнталістські об'єднання: 1. Харе Крішна; 2. Трансцендентальна медитація; 3. Теософія; 4. «Аум Сенрикьо». 5. Окультно-релігійні об'єднання: 1. Окультизм; 2. Сатанізм та Церква сатани.
4.	Тема 4. Вільнодумство як елемент і продукт духовної культури 1. Вільнодумство як елемент духовної культури та його історичні форми. 2. Вільнодумство Стародавнього світу. Наївний матеріалізм. 3. Характерні особливості вільнодумства Середньовіччя та епохи Відродження. 4. Атеїзм XVIII – XIX ст. 5. Вільнодумство XX ст.
5.	Тема 5. Релігії в Україні: історія та сучасність 1. Упровадження християнства. Середньовічне православ'я та Брестська Унія 1596 р. 2. Православна церква за часів Російського панування (1654-1919 рр.). 3. Православ'я за радянських часів (1919-1991 рр.). Релігійні розколи та антирелігійна діяльність радянської влади. 4. Православна церква у незалежній Україні (1991-2024 рр.). Розкол РПЦ та

	пошуки об'єднання. 5. Українська греко-католицька церква в Україні (1596-2024 рр.): історія та сучасність. 6. Історичний розвиток католицизму на українських землях. 7. Розвиток протестантизму в Україні (XVIII – XXI ст.). 8. Релігії національних меншин і груп: а. іудаїзм та хасидизм; б. караїми; в. вірменська церква; г. релігійний світогляд циган.
6.	Тема 6. Державно-церковні відносини: історія та сучасність 1. Держава і церква, види їхніх відносин. 2. Держава і церква у Російській імперії, СРСР, Україні: ретроспективний погляд. а) Дореволюційна Росія та церковні організації. Законодавство Російської імперії про церкву. б) Відокремлення церкви від держави у СРСР. Войовничий атеїзм і його правове підґрунтя. в) Церква та держава в Україні: історія та сьогодення. 3. Поняття свободи совісті як конституційно-правової категорії. 4. Українське законодавство про свободу совісті та релігійні організації. 5. Вплив релігії на становлення правових систем: іслам, іудаїзм, синтоїзм і т.д.
Тема 7. Релігія у міжнародних відносинах: історія і сучасність	
7.	Семінар 7.1. Релігія у міжнародних відносинах: історія і сучасність. Ч. 1. 1. Релігійний фактор у міждержавних відносинах: історична ретроспектива. 2. Ісламський фундаменталізм та його еволюція. Міжнародні ісламські організації. 3. Релігійний фактор у політичних конфліктах в Європі (Північна Ірландія, Югославія та ін.).
8.	Семінар 7.2. Релігія у міжнародних відносинах: історія і сучасність. Ч. 2. 4. Релігійний фактор у політичних конфліктах в Азії (Палестина, Індія, Пакистан, Китай, Чечня). 5. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Роль церковних інституцій в процесі мирного врегулювання. 6. Міжнародні релігійні організації, їх вплив на світовий політичний процес.

4.2. Заочна форма навчання

Відсутня.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота з курсу «Історія релігії» полягає, насамперед, у наступному: а) опрацювання лекційного матеріалу; б) підготовка до семінарських занять; в) підготовка до контрольних заходів (підсумкового тестування та заліку).

Особлива увага приділяється підготовці до семінарського заняття, що проводиться у складі академічної групи. Групове семінарське заняття представляє собою дискусію з попередньо визначених тем. Студенти готують тези виступів, відповіді чи доповіді на питання семінарського заняття.

Завданнями групових семінарських занять є поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях; заохочення студентів до аналізу релігійних течій, активної творчої роботи із самостійного опрацювання рекомендованої літератури; вироблення у студентів умінь використовувати теоретичні політичні знання у практичній діяльності сфери державно-церковних відносин.

На кожному груповому семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами відповіді, їх виступи, активність у дискусії, вміння формувати свої думки на основі вивченого матеріалу, критично його осмислювати.

Відповідь на семінарському занятті – це активна участь у обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу. Вільне володіння матеріалом доповіді, що дозволяє задавати та відповідати на питання по темі.

Загалом такий вид роботи має підтвердити вміння студента самостійно: визначати наукову проблему; узагальнювати та аналізувати дану інформацію; використовувати набуті в процесі навчання теоретико-методологічні знання й практичні навички в аналізі реальних релігієзнавчих і політичних проблем.

Підсумкове тестування – завдання, яке виконується безпосередньо за темами лекційних і семінарських занять, самостійної роботи. Кожен варіант тестування складається з 20 запитань (приклади питань подаються у робочій програмі до курсу у розділі *Питання для самоконтролю*).

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Використання проектора та ноутбука. Використання загальноуніверситетської навчальної платформи Moodle 3.

5. Підсумковий контроль

5.1. Перелік питань до іспиту

1. Структура, предмет та завдання курсу релігієзнавство.
2. Походження релігії: науковий та теологічний підходи.
3. Матеріалістична концепція релігії.
4. Об'єктивно-ідеалістична концепція релігії.
5. Суб'єктивно-ідеалістична концепція релігії.
6. Натуралістична концепція релігії.
7. Соціологічна концепція релігії.
8. Структурні елементи релігії, їх характеристика.
9. Функції релігії, їх характеристика.
10. Різні підходи до класифікації релігій. Їх коротка характеристика.
11. Загальна характеристика родоплемінних релігій.
12. Магія, її види.
13. Фетишизм.
14. Анімізм.
15. Тотемізм.
16. Землеробський культ.
17. Шаманізм.
18. Загальна характеристика ранньонаціональних релігій.
19. Релігія Стародавнього Єгипту.
20. Релігії народів Двортчя.
21. Релігія Стародавньої Індії. Філософія брахманізму.
22. Міфологічні уявлення Стародавньої Греції.
23. Релігія Стародавнього Риму.
24. Спорідненість міфу про походження світу у ранньонаціональних релігіях.
25. Пізньонаціональні релігії: загальна характеристика.
26. Індуїзм: пантеон богів, філософський зміст, течії.
27. Джайнізм і сикхізм.
28. Іудаїзм.
29. Головні течії іудаїзму.
30. Конфуціанство.
31. Даосизм.
32. Релігія Японії Синто.
33. Зороастризм (парсизм).
34. Світові релігії: загальна характеристика.
35. Поява християнства, його загальна характеристика та розколи.
36. Християнські таїнства, їх характеристика.
37. «Символ віри». Історія та основні положення.
38. Загальна характеристика православ'я: догматика, обрядовість, свята тощо.
39. Загальна характеристика католицизму: особливості догматики та обрядовості.
40. Протестантизм та його головні течії. Виникнення, особливості догматики та обрядовості.
41. Іслам: виникнення, головні положення догматики («П'ять стовпів ісламу»), етики та моралі.
42. Течії ісламу. Їх загальна характеристика.
43. Буддизм.
44. Ламаїзм та дзен-буддизм.
45. Язичницькі вірування стародавніх українців.
46. Запровадження християнства та його розвиток у середньовічній Україні.
47. Православ'я в Україні за часів Російського панування (1687-1917 рр.)

48. Виникнення та особливості УГКЦ. Митрополит А. Шептицький. Собор 1946 року.
49. УАПЦ: виникнення та особливості. Митрополит В. Липківський.
50. Церква за радянських часів. Головні етапи історії.
51. УПЦ за часів незалежності.
52. Католицизм в Україні: минуле та сьогодення.
53. Протестантизм в Україні: минуле та сьогодення.
54. Поняття, особливості та різновиди нетрадиційних релігій.
55. Неохристиянські об'єднання: загальна характеристика.
56. Церква об'єднання (Муніти).
57. Церква Єдиної Віри Віссаріона.
58. Саєнтологічні об'єднання: загальна характеристика.
59. Л.Р. Хаббард і його «Діанетика».
60. «Біле Братство».
61. Неоорієнталістські та езотеричні об'єднання: загальна характеристика.
62. Рух «Харе Крішна».
63. Трансцендентальна медитація.
64. Теософія. О. Блаватська.
65. Окультизм. Сатанізм. Церква Сатани: історія та сучасність.
66. Неорелігії в Україні.
67. Вільнодумство Стародавнього Світу.
68. Середньовічне Вільнодумство.
69. Вільнодумство епохи Відродження та періоду ранніх буржуазних революцій.
70. Сучасний атеїзм і сучасні організації вільнодумців.
71. Релігійний фактор у міждержавних відносинах Європи: історична ретроспектива.
72. Релігійний фактор у міждержавних відносинах Азії: історична ретроспектива.
73. Проблеми війни та миру, насилля та ненасильства у релігійних доктринах.
74. Міжнародне право про свободу совісті та релігій.
75. Ісламський фундаменталізм і його еволюція.
76. Міжнародні ісламські організації.
77. Релігійний фактор у політичних конфліктах в Європі (Північна Ірландія, Югославія й ін).
78. Релігійний фактор у політичних конфліктах в Азії (Палестина, Індія, Пакистан, Китай, Чечня).
79. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Роль церковних інституцій у процесі мирного врегулювання.
80. Міжнародні релігійні організації, їх вплив на світовий політичний процес.
81. Релігійні системи мешканців античних міст-держав Північного Причорномор'я та Криму.
82. Вірування населення часів мідного та бронзового віків (трипільці та культури епохи бронзи)
83. Демоністичні вірування праслов'ян. Східнослов'янський політеїзм.
84. Релігії національних меншин і груп в Україні (хасидизм, караїми, вірменська церква, релігійний світогляд циган).
85. Поняття свободи совісті як конституційно-правової категорії.
86. Українське законодавство про свободу совісті та релігійні організації.
87. Вплив релігії на становлення правових систем: іслам, іудаїзм, синтоїзм і т.д.
88. РПЦ як актор міжнародних відносин часів СРСР.
89. РПЦ як засіб зовнішньої політики Російської Федерації на пострадянському просторі.
90. Місце РПЦ у російсько-українській війні 2014-2025 рр.

5.2. Приклад іспитового білета № 0

1. Релігія Стародавнього Єгипту.

2. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Роль церковних інституцій у процесі мирного врегулювання.

Розподіл балів на іспиті

№	Зміст питання	Максимальна кількість балів
1	Релігія Стародавнього Єгипту.	20
2	Шляхи вирішення політичних конфліктів. Роль церковних інституцій у процесі мирного врегулювання.	20
<i>Всього:</i>		<i>40</i>

5.3. Підсумкове тестування (приклади питань)

1. Теоретичне релігієзнавство складається з:
 - а) філософських, історичних і психологічних аспектів;
 - б) історичних, психологічних та соціологічних аспектів;
 - в) філософських, соціологічних і психологічних аспектів;
 - г) немає правильної відповіді.
2. Предметом релігієзнавчої теорії є – ...
 - а) економічне життя держави;
 - б) феномен релігії;
 - в) світові релігії;
 - г) немає правильної відповіді.
3. Теологія – це ...
 - а) історія релігій в різних країнах;
 - б) відношення суспільства до релігійної свідомості;
 - в) наука яка вивчає відношення людини до релігії;
 - г) наука, що вивчає релігійне вчення.
4. Основою теоретичного релігієзнавства є ...
 - а) соціологія релігії;
 - б) психологія релігії;
 - в) історія релігії;
 - г) релігійна антропологія;
 - д) філософія релігії;
 - е) немає правильної відповіді.
5. Початок суб'єктивно-ідеалістичної концепції пов'язаний з ім'ям ...
 - а) К.Маркса;
 - б) Е.Дюркгейма;
 - в) У.Джемса;
 - г) Ф.Шлейєрмахера.
6. Основою натуралістичної концепції є...
 - а) теорія К.Маркса;
 - б) теорія Е.Дюркгейма;
 - в) теорія У.Джемса;
 - г) теорія З.Фрейда.
7. Релігія у Дюркгейма це –
 - а) психологічне явище;
 - б) історичне явище;
 - в) соціологічне явище;
 - г) немає правильної відповіді.
8. Релігія у Фрейда це –
 - а) психологічне явище;
 - б) історичне явище;
 - в) соціологічне явище;
 - г) немає правильної відповіді.
9. У. Джемс був представником ...
 - а) матеріалістичної школи;
 - б) соціологічної школи;
 - в) суб'єктивно-ідеалістичної школи;
 - г) немає правильної відповіді.
10. Тенденції розвитку релігії вивчає...
 - а) соціологія релігії;
 - б) футурологія релігії;
 - в) історія релігії;
 - г) немає правильної відповіді.
11. Хто сформулював відомі п'ять доказів буття Бога?
 - а) Сесіль Рот;
 - б) Фома Аквінський;
 - в) Григорій Богослов;
 - г) Едуард Тайлор.
12. Відомий філософ Карл Барт був прихильником...

- а) матеріалістичної школи; в) суб'єктивно-ідеалістичної школи;
 б) соціологічної школи; г) немає правильної відповіді.

13. За теологічною теорією релігію створив:

- а) Адам; г) Бог;
 б) Людина; д) Магомет;
 в) Ісус Христос; е) немає правильної відповіді.

14. Політеїзм – це...

- а) багатобожжя; в) єдинобожжя;
 б) релігія Ірану; г) немає правильної відповіді.

15. Монотеїзм – це...

- а) багатобожжя; в) єдинобожжя;
 б) релігія Ірану; г) немає правильної відповіді.

16. До функцій релігії відносяться:

- а) світоглядна функція; г) правова;
 б) регулятивна; д) комунікативна;
 в) економічна; е) соціальна.

17. До первісних форм релігії відносяться:

- а) фетишизм; г) анімізм;
 б) індуїзм; д) шаманізм;
 в) магія; е) сикхізм.

18. Первісний культ предків це – ...

- а) анімізм; в) фетишизм;
 б) шаманізм; г) немає правильної відповіді.

19. Землеробський культ притаманний для ...

- а) раннього матріархату; в) пізнього матріархату;
 б) патріархату; г) рабовласницького суспільства.

20. Шаманізм притаманний для ...

- а) раннього матріархату; в) пізнього матріархату;
 б) патріархату; г) рабовласницького суспільства.

21. В якій формі релігії головну роль в культовій обрядовості грали жінки:

- а) магія; в) тотемізм;
 б) землеробський культ; г) шаманізм.

22. В якій формі релігії головну роль в культовій обрядовості грали чоловіки:

- а) магія; в) тотемізм;
 б) землеробський культ; г) шаманізм.

23. Бог Сонця в Єгипті:

- а) Птах; б) Ра; в) Анукє; г) Анубіс; д) Анат.

24. Бог підземного царства в Єгипті:

- а) Птах; б) Ра; в) Анукє; г) Анубіс; д) Анат.

25. Верховний бог в Єгипті:
а) Птах; б) Тот; в) Ануке; г) Анубіс; д) Осіріс.
26. З якою твариною асоціювався бог Анубіс:
а) кішка; б) собака; в) корова; г) шакал; д) бик.
27. Бог мудрості в Єгипті:
а) Тот; б) Ра; в) Ануке; г) Анубіс; д) Анат.
28. Бог неба в Дворіччі:
а) Ан; б) Енкі; в) Ануке; г) Нінту; д) Тіамат.
29. Верховний бог в Дворіччі:
а) Нінмах; б) Мардук; в) Ануке; г) Нінту; д) Тіамат.
30. Бог мудрості в Дворіччі:
а) Таммуз; б) Енкі; в) Ануке; г) Ан; д) Тіамат.
31. Веди в перекладі:
а) мудрість; б) знання; в) божественність; г) немає правильної відповіді.
32. Священною книгою в ранньому індуїзмі є ...
а) Сунна; б) Камасутра; в) Веди; г) Трипітака.
33. Самхити включають в себе наступні збірки:
а) Брахмани; б) Атхарваведа; в) Аран'які; г) Ригведа.
34. Чотири збірки: Ригведа, Самаведа, Яджурведа, Атхарваведа маєть назву –
а) Сунна; б) Камасутра; в) Веди; г) Самхити.
35. Місце перебування богів в давньогрецькій міфології:
а) небо; б) Сонце; в) Місяць; г) гора; д) земля.
36. Верховний бог в давньогрецькій міфології:
а) Аїд; б) Афродіта; в) Деметра; г) Кронос; д) Зевс;
е) Гермес.
37. Бог торгівлі в давньогрецькій міфології:
а) Аїд; б) Афродіта; в) Деметра; г) Кронос; д) Зевс;
е) Гермес.
38. Богиня краси і кохання в давньогрецькій міфології:
а) Аїд; б) Афродіта; в) Деметра; г) Кронос; д) Зевс;
е) Гермес.
39. Бог підземного царства в давньогрецькій міфології:
а) Аїд; б) Афродіта; в) Деметра; г) Кронос; д) Зевс;
е) Гермес.
40. Становлення іудаїзму завершилося у...
а) 4 ст. до н.е. б) 5 ст. до н.е. в) 6 ст. до н.е. г) 7 ст. до н.е.

41. Бог іудаїзму
а) Ісус Христос; б) Яхве; в) Будда; г) немає
правильної відповіді.
42. Священною книгою в іудаїзмі є ...
а) Євангеліє; б) Талмуд; в) Веди; г) Трипітака.
43. Догматика, мораль та культ іудаїзму викладено в:
а) Упанішадах; б) Євангелії; в) Тайхорі; г) Талмуді.
44. Автор Тори –
а) Ісус Христос; б) Яхве; в) Будда; г) Мойсей.
45. Скільки головних заповідей в іудаїзмі:
а) 7; б) 9; в) 5; г) 10; д) 12.
46. Що таке Декалог –
а) книга; б) священна книга іудеїв; в) заповіді іудеїв; г) священна книга Зороастризму;
д) немає правильної відповіді.
47. Тримурті складають:
а) Шива, Крішна, Будда; б) Брахма, Шива, Вішну; в) Крішна, Брахма, Вішну; г) Крішна, Рама, Шива.
48. Богом-творцем в індуїзмі є:
а) Шива; б) Крішна; в) Вішна; г) Брахма; д) Рама.
49. Аватара – це ...
а) книга в індуїзмі; б) богиня кохання; в) богиня неба; г) перевтілення Вішну.
50. Головним героєм поеми «Рамаяна» є...
а) Парашурама; б) Крішна; в) Шива; г) немає правильної
відповіді.
51. Сансара – це...
а) заклинання; б) душа всесвіту; в) душа людини;
г) подорож душі.
52. Карма – це...
а) сила, яка формує нове народження; б) душа всесвіту; в) душа людини;
г) подорож душі.
53. Дхарма в індуїзмі – це...
а) сила, яка формує нове народження; б) душа всесвіту; в) душа людини;
г) кастова установа.
54. Атман – це...
а) сила, яка формує нове народження; б) душа всесвіту; в) душа людини;
г) подорож душі.

55. Брахман в індуїзмі – це...
 а) сила, яка формує нове народження; в) душа людини;
 б) душа всесвіту; г) подорож душі.
56. Що є метою життя людини в індуїзмі:
 а) накопичення багатств; в) з'єднання з природою;
 б) злиття із світовою душею; г) стати богом.
57. Засновником джайнізму був...
 а) Паршва; в) Вардхамана;
 б) Сіддхартха Гаутама; г) немає правильної відповіді.
58. Канонічною літературою джайнізму є...
 а) Трипітака; б) Веди; в) Сіддханта; г) Тора;
 д) Талмуд.
59. Засновником сикхізму був...
 а) Паршва; в) Вардхамана;
 б) Сіддхартха Гаутама; г) Нанак.
60. Сикхізм виник в ...
 а) 3 ст. до н.е. б) 3 ст. н.е. в) 14 ст. н.е. г) 16 ст. н.е.
61. Засновником хасидизму був...
 а) Мойсей; в) Вардхамана;
 б) Сіддхартха Гаутама; г) Бешт.
62. Що таке вчення про Сяо?
 а) вчення про душу людини; в) культ померлих;
 б) вчення про синівську пошану; г) немає правильної відповіді.
63. Засновник даосизму...
 а) Конфуцій; б) Гаутама; в) Синь-юнь; г) Лі Ер.
64. Вищим богом в даосизмі є ...
 а) Шан-ді; б) Лао-цзи; в) Пань-Гу; г) немає
 правильної відповіді.
65. Національною релігією Японії є...
 а) буддизм; б) сикхізм; в) джайнізм; г) синтоїзм; д)
 хасидизм.
66. Головним божеством в зороастризмі є...
 а) Аматерасу; б) Ахурамазда; в) Мітра; г) Зороастр.
67. Батьківщиною зороастризму є...
 а) Персія; б) Китай; в) Туреччина; г) Індія; д)
 Японія.
68. Священною книгою зороастризму є...
 а) Трипітака; б) Веди; в) Авеста; г) Сіддханта.

69. Що є метою життя людини в джайнізмі...
- а) досягнення мокші; б) досягнення нірвани;
в) злиття з природою; г) немає правильної відповіді.
70. Основи містичного віровчення «Каббала» викладені в книзі...
- а) Талмуд; б) Веди; в) Авеста; г) Зогар.
71. Основи філософії конфуціанства викладені в книзі...
- а) Лунь-юй; б) Дао-де; в) Конфуціана; г) Чжо-чу.
72. Християнство в перекладі значить -
- а) розп'яття; б) помазанник; в) священний.
73. Християнство виникло в ст. н.е.
- а) 1. б) 2. в) 3; г) 10. д) 9.
74. Перший Вселенський собор пройшов у...
- а) Константинополі; б) Римі; в) Києві; 4) Нікеї; 5) Москві.
75. Перший Вселенський собор прошов у Нікеї в ...
- а) 311 р. б) 324 р. в) 325 р. г) 1054 р.
76. Скільки таїнств існує в християнстві?
- а) 5; б) 4; в) 8; г) 7; д) 10.
77. «Великий» розкол християнської церкви відбувся в...
- а) 988 р. б) 1054 р.; в) 325 р. г) немає правильної відповіді.
78. Що таке схизма?
- а) освячення церкви; б) церковний одяг; в) церковний поділ.
79. Скільки частин налічує «Символ віри»?
- а) 12; б) 4; в) 8; г) 7; д) 10.
80. Як перекладається слово «католицизм»?
- а) головний; б) загальний, вселенський; в) немає правильної відповіді.
81. Постанови скількох вселенських соборів визнаються православ'ям?
- а) 5; б) 4; в) 8; г) 7; д) всіх.
82. Постанови скількох вселенських соборів визнаються католицизмом?
- а) 5; б) 4; в) 8; г) 7; д) всіх.
83. Що таке целібат?
- а) цілющі трави; б) монастир в католицизмі; в) обітниця безшлюбності.
84. На чому ґрунтуються головні положення протестантизму?
- а) можна не молитися;
б) можна вірити, а можна й не вірити;

в) можливий безпосередній зв'язок людини з Богом; г)
немає правильної відповіді.

85. Хто розпочав рух Реформації?

- а) Жан Кальвін; в) Чарльз Рассел;
б) Мартін Лютер; г) немає правильної відповіді.

86. В якій праці викладені основи кальвінізму?

- а) «Антихрист»; в) «Наставляння в християнській вірі»;
б) «Християнство та людина»; г) «Сказання Євангелістів».

87. Коли була написана книга «Наставляння в християнській вірі»?

- а) 1596 р.; б) 1498 р.; в) 1536 р.; г) 1401 р. д) 1563 р.

88. Хто автор праці «Наставляння в християнській вірі»?

- а) Жан Кальвін; в) Чарльз Рассел;
б) Мартін Лютер; г) немає правильної відповіді.

89. Державна церква Англії.

- а) конгрегаціоналізм; б) кальвінізм; в) англіканство; г) баптизм.

90. Де виник баптизм?

- а) Німеччині; б) Нідерландах; в) Англії; г) США.

91. Коли виник баптизм?

- а) 1596 р.; б) 1498 р.; в) 1536 р.; г) 1609 р. д) 1563 р.

92. Батьківщина адвентистів сьомого дня.

- а) Нідерландах; б) Голландії; в) Англії; г) США.

93. Батьківщина п'ятидесятництва.

- а) Нідерландах; б) Голландії; в) Англії; г) США.

94. Засновник секти «Свідки Єгови».

- а) Д. Рутерфорд; в) Чарльз Рассел;
б) Вільям Мілер; г) немає правильної відповіді.

95. Як перекладається «Коран»?

- а) знання; б) читання; в) просвітлення; г) повчання.

96. Що таке сура?

- а) розділ в Корані; б) свято в ісламі; в) один із стовпів ісламу.

97. Ураза – це...

- а) податок на користь бідних; в) священна війна за віру;
б) пост; г) паломництво.

98. Закят – це...

- а) податок на користь бідних; в) священна війна за віру;
б) пост; г) паломництво.

99. Хаджж – це...

- а) податок на користь бідних;
б) пост;
- в) священна війна за віру;
г) паломництво.
100. Джихад – це...
- а) податок на користь бідних;
б) пост;
- в) священна війна за віру;
г) паломництво.
101. Головними течіями ісламу є:
- а) сикхізм;
б) шиїзм;
- в) сунізм;
г) хасидизм.
102. Коли виник ваххабітизм?
- а) 16 ст. б) 18 ст. в) 19 ст. г) 20 ст. д) 13 ст.
103. Буддизм виник в Індії у..... ст. до н.е.
- а) 1. б) 2. в) 3; г) 6. д) 7.
104. Священною книгою буддизму вважається...
- а) Євангеліє; б) Тора; в) Веди; г) Трипітака.
105. Засновник буддизму є...
- а) Конфуцій; б) Гаутама; в) Синь-юнь; г) Лао-цзи.
106. Скільки сфер буття існує у буддизмі?
- а) 12; б) 27; в) 31; г) 29; д) 33.
107. Хто такий лама?
- а) жрець; б) керівник церкви в ламаїзмі; в) священник; г) чернець.
108. Що таке Шамбала?
- а) свящ. книга в ламаїзмі; б) ідеальна держава; в) течія ламаїзму.
109. Християнство в Україні було прийнято в ...
- а) 1054 р. б) 1988 р. в) 988 р. г) 998 р. д) 687 р.
110. Дата встановлення на Русі патріаршества.
- а) 1458 р. б) 1589 р. в) 1325 р. г) сер. 16 ст. д) 1721 р.
111. Брестська унія була прийнята в...
- а) 1458 р. б) 1448 р. в) 1325 р. г) 1596 р. д) 1721 р.
112. Баптисти з'явилися в Україні в ...
- а) 1758 р. б) 1948 р. в) 1725 р. г) 1596 р. д) 1864 р.
113. Кого прихильники Церкви Воскресаючої Богородиці називають «червоним драконом»...
- а) комуністів; б) Московського Патріарха. в) Президента Росії. г) Сатану.
д) немає правильної відповіді.
114. Засновником релігійної теософії є...
- а) Щрі Чинмой; б) О.Блаватська; в) Л.Хаббард; г) С. Тороп.

115. Олена Блаватська є автором відомого теософського твору...
 а) «Остання заповідь»; б) «Теософія»; в) «Таємна доктрина»; г) немає правильної відповіді.
116. Засновником української неорелігії «Біле Братство» є...
 а) Сергій Тороп; б) Олена Блаватська; в) Юрій Кривоногов;
 г) Віктор Білоносов.
117. Засновником відомого напрямку «Церква Єдиної віри Віссаріона» є...
 а) Сергій Тороп; б) Олена Блаватська; в) Юрій Кривоногов;
 г) Віктор Білоносов.
118. Основи вчення «ЮСМАЛОС» викладені в книзі...
 а) «Остання заповідь»; б) «Теософія»; в) «Таємна доктрина»; г) немає правильної відповіді.
119. Церкву уніфікації заснував...
 а) С. Тороп; б) О. Блаватська; в) Л. Хаббард; г) С.М. Мун.
120. Церкву саєнтології «Діанетика» заснував...
 а) С. Тороп; б) О. Блаватська; в) Л. Хаббард;
 г) С.М. Мун.
121. Одним із засновників сучасного сатанізму є...
 а) Е. Холмс; б) М. Бейкер; в) Е. Кроулі; г) Д. Траволта.
122. Л.Р. Хаббард є автором відомої книги, що лягла в основу саєнтології...
 а) «Наука і здоров'я»; б) «Божественний принцип»;
 в) «Бог і ми»; г) немає правильної відповіді.
123. «Розарій» – це...
 а) священна книга; б) вінок молитов; в) неорелігійний напрям; г) немає правильної відповіді.
124. Кому належить вислів: «Коли хтось дійсно хоче заробити мільйон доларів, то кращий шлях – заснувати власну релігію».
 а) Д. Траволті; б) О. Блаватській; в) Л. Хаббарду; г) С.М. Муну.
125. Марія Цвигун оголосила себе...
 а) Пресвятою Богородицею; б) Марією Деві Христос;
 в) Марією Магдаленою.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

Процес контролю передбачає декілька етапів:

- 1) перевірку (виявлення рівня отриманих студентами знань, умінь і навичок);
- 2) оцінювання (вимірювання рівня знань, умінь і навичок і порівняння їх з певними стандартами, окресленими вимогами навчальної програми);
- 3) облік (фіксація результатів у вигляді оцінок, балів, рейтингу у журналі, заліковій книжці, залікових чи екзаменаційних відомостях).

Контролюючи навчально-пізнавальну діяльність студентів, викладач спрямовує свої зусилля на вирішення наступних завдань:

- виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, ступеня відповідності отриманих умінь і навичок цілям і завданням навчальної дисципліни;
- виявлення труднощів у засвоєнні студентами навчальної інформації та типових помилок з метою їх корекції й усунення;
- визначення ефективності організаційних форм, методів і засобів навчання;
- діагностування рівня готовності студентів до сприйняття нового матеріалу.

Для ефективного контролю забезпечуються наступні вимоги до його організації:

- **індивідуальний підхід** до оцінки навчальних успіхів студентів, що передбачає виявлення рівня знань, умінь і навичок кожного студента, вибору методів контролю з урахуванням індивідуальних особливостей особистості (типу темпераменту, здібностей, потенційних можливостей тощо);

- **об'єктивність**, тобто максимально точне визначення рівня навчальних досягнень студентів та їх справедливої оцінки (незалежно від особистісного ставлення викладача до студента) на основі єдиних вимог до всіх студентів згідно критеріїв, окреслених навчальними програмами у відповідності із загальнодержавними стандартами;

- **систематичність і системність** – здійснення постійного, цілеспрямованого контролю протягом усього періоду навчання у вищому навчальному закладі з використанням поточних результатів (у тому числі модульних контрольних робіт) і тематичних перевірок і підсумкового контролю;

- **гласність контролю** полягає в ознайомленні студентів з результатами перевірки рівня знань, їх аргументованій оцінці; обов'язковим визначенням тем і розділів програми, які підпорядковуються контролю, та термінів і засобів контролю;

- **всебічність контролю** означає перевірку і оцінювання теоретичних знань, а також здатності студентів до їх застосовувати на практиці;

- **дотримання етичних норм** полягає у педагогічній тактовності при аргументації оцінки, доброзичливості та делікатності при висловлюванні критичних зауважень, відчутті міри у заохоченні чи покаранні студентів;

- **професійна спрямованість** контролю зумовлюється цільовою підготовкою спеціалістів у ВНЗ і має сприяти підвищенню мотивації до навчально-пізнавальної діяльності студентів – майбутніх фахівців.

У перевірці знань з предмету «Історія релігії» передбачаються такі **види контролю**:

поточний (відповіді на семінарах),

підсумковий (підсумкове тестування та іспит).

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту у п'ятому семестрі. **Семестровий іспит** – форма підсумкового контролю з окремої навчальної дисципліни за семестр чи курс, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу.

Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним більшості робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни та наявності у підсумку не менше 20 балів.

Графік контрольних заходів і рейтингова шкала оцінювання

№	Вид діяльності (завдання)	Кількість балів
1.	Усні відповіді на семінарських заняттях (8×5 балів)	40
2.	Підсумкове тестування (20 питань по 1 балу, 20×1 = 20 б.)	20
3.	Іспит	40
	Всього	100

1. Відповідь на семінарі оцінюється за 5-бальною шкалою.
2. Студент може бути допущений до іспиту, якщо він має не менше 20 балів за семестр.

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід у його організації.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати й оцінювати;
- правильність і достатність добору релігійно-історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента на семінарі:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка та завершена;
- мова добра.

Оцінка 4-3 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 1-2 бали ставиться у такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-0,5 бали ставиться у разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінювання знань на іспиті

1. Оцінка «90-100» (відмінно) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держави;

б) студент має навички користування документами, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє складати порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовностилістичного характеру.

2. Оцінка «75-89» (добре) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності історичного розвитку держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування документами, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає в цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

3. Оцінка «60-74» (задовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу історичного розвитку держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у хронології, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

4. Оцінка «0-59» (незадовільно) ставиться у тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні віхи розвитку міжнародних відносин провідних держав світу;

б) не орієнтується у хронології, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81	Добре	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66	Задовільно	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

7. Список рекомендованої літератури:

Базова:

1. Академічне релігієзнавство. Підручник / За ред. А. Колодного. Київ, 2000.
2. Докаш В.І., Москевич О.Л. Релігієзнавство. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2020. 175 с.
3. Історія релігії в Україні / За ред. А. Колодного. Київ, 1999.
4. Лубська М.В. й ін. Історія релігій світу. Київ: Центр навчальної літератури, 2022.
5. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 776 с.
6. Лубський В.І. Іслам: історія і сучасність. Київ, 2014.
7. Лубський В.І. Релігієзнавство. Київ, 2010.
8. Плахтій М.П., Сулятицька Т.В. Релігієзнавство: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
9. Релігійний фактор у міжнародних відносинах. Підручник. Ужгород, 2014.
10. Релігієзнавство (За ред. проф. Лубського В.І.). Київ: Вид. дім «Академія», 2011.
11. Тригуб О.П. Релігієзнавство: методичні рекомендації до семінарських занять. Миколаїв: «Іліон», 2008.
12. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2019. 479 с.
13. Шепетяк О.М. Історія релігій. Том перший. Жовква: Місіонер, 2019.
14. Шугаєва Л.М. Релігії світу: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011 (Серія «Альма-матер»).
15. Яртісь А.В., Васьків А.Ю. Релігієзнавство: навч. посібник. Київ: Знання, 2011.

Допоміжна:

1. Брильов Д.В. Неві[и]до[и]мий іслам на теренах України: історія ісламу в Україні кінця XIX – початку XXI ст. Одеса: Азіатика, 2024. 445, [20] с.: іл., фот.
2. Голловей Р. Коротка історія релігії; пер. з англ. Антоніна Ящук. Київ: Наш Формат, 2023. 248, [1] с.: іл.
3. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» // Закони України. Київ, 1996. Т. 1.
4. Закон України від 23 грудня 1993 р. «Про внесення змін і доповнень до Закону УРСР», «Про свободу совісті та релігійні організації» // Голос України. 1994. 12 січня.
5. Ігнат'єв П. Пакистан: країна конфліктів у пошуках стабільності // Політика і Час. 2004. № 7-8. С. 84-95.
6. Історія релігії в Україні. В 10-ти томах. Київ, 1997.
7. Костащук І.І. Релігійний простір України: суспільно-географічне дослідження : монографія. Чернівці: ЧНУ, 2018. 512 с.
8. Ксьондзик Н. Який іслам і для якої нації? Пакистан: проблеми і суперечності політичного розвитку // Політика і Час. 2003. № 7. С. 66-70.
9. Кубеліус О. Конфесійний чинник в українсько-російських відносинах // Українсько-російські відносини: гуманітарний вимір: Збірник. Київ, 1998.
10. Лозко Г. Етнологія релігії. Наукові статті. Миколаїв: Іліон. 2023. 372 с.
11. Лозко Г. Дочка Сварога. Миколаїв: Іліон, 2023. 440 с.
12. Любащенко В. Історія протестантизму в Україні. Курс лекцій. Львів, 1995.
13. Москалець В. Психологія релігії. Київ : Видавництво «Ліра-К», 2020. 192 с.
14. Новітні та нетрадиційні релігії і містичні рухи України: підручник / [Петрик В.М. та ін.]; за заг. ред. В.В. Бедь, В.М. Петрика. Київ: Книжкова палата України, 2016. 337 с.
15. Паньків О. Роль релігії в сучасних суспільних процесах. Львів: Лівівська політехніка, 2020. 268 с.
16. Плохій С. Церковна політика в Росії і в Україні: порівняльний аналіз // Людина і світ. 1998. № 7.
17. Поліха І. Кашмірська криза // Політика і Час. 1997. № 2.
18. Релігійна свобода: історичне підґрунтя, правові основи і реалії сьогодення. Київ, 1998.

19. *Тригуб О.* Руська Православна Церква у міжнародних відносинах. Миколаїв, 2014.
20. *Федченко Є.* Інтифада нового зразка: Ізраїльсько-палестинський конфлікт у вимірі етноконфесійних уявлень про політичну раціональність // Політика і Час. 2000. № 11-12. С. 25-32.
21. *Федченко Є.* Сіонізм проти постсіонізму // Політика і Час. 2001. № 2.